

SKRYPT –PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SEMESTR I i II

Klasa I

TEMAT : Rynek i jego elementy.

1. Pojęcie rynku.
2. Klasyfikacja rynku.
3. Przedmiot i podmiot rynku.
4. Pojęcie popytu i podaży.
5. Równowaga rynkowa.
6. Elastyczność cenowa popytu i podaży.

Pojęcie tradycyjne rynku: centralne miejsce w mieście, stąd pozostały nazwy – Stary Rynek, Rynek Solny

Pojęcie ekonomiczne- miejsce spotkań sprzedawców i nabywców, którzy przez swoje decyzje zakupu i sprzedaży kształtują popyt i podaż.

Na rynku następuje wymiana dóbr i usług oraz przepływ informacji.

Kupujący pytają o dostępne dobra i usługi oraz ceny a sprzedający uzyskują informacje o potrzebach kupujących oraz o tym ile są gotowi zapłacić.

Więc rynek charakteryzują 3 pojęcia:

- a) miejsce
- b) transakcje kupna – sprzedaży
- c) informacje

2. KLASYFIKACJA

a) ze względu na przedmiot:

- rynek dóbr i usług
- rynek czynników wytwórczych- pracy, ziemi, wiedzy
- finansowy- kapitałowy, pieniężny, walutowy.

b) ze względu na zasięg:

- światowy- globalny
- wielonarodowy np. UE
- ogólnokrajowy
- lokalny
- regionalny

c) ze względu na rodzaj obrotu:

- skupu
- zbytu
- hurtowy
- detaliczny

d) ze względu na równowagę rynkową:

- nabywcy, na którym podaż przewyższa popyt. Nabywcy bez trudu kupują niezbędne towary.
- sprzedawcy, na którym popyt przewyższa podaż. Nabywcy mają trudności w zaopatrzeniu i zaspokojeniu potrzeb. Sprzedawcy dyktują warunki.

3.

PRZEDMIOT RYNKU- dobra ekonomiczne(wyroby gotowe, towary, surowce, materiały) i usługi.

PODMIOT RYNKU- kupujący i sprzedający występujący jako producenci, pośrednicy-handlowcy

4. **POPYT**- zgłaszane na rynku przez konsumentów zapotrzebowanie na dobra i usługi , które są sprzedawane po określonej cenie. Zgłaszane zapotrzebowanie musi być poparte posiadaniem określonych środków pieniężnych.

CZYNNIKI KSZTAŁUJĄCE POPYT:

- ceny
- dochody
- moda, gust, tradycje, wierzenia
- struktura ludności- wiek, płeć , wykształcenie, zawód
- sezon i pory roku
- jakość

PODAŻ- ilość dóbr i usług oferowana do sprzedaży po danej cenie i w określonym czasie.

CZYNNIKI

- koszty produkcji
- ceny
- konkurencja
- czynniki klimatyczne
- sytuacja gospodarcza i polityczna
- sezon

W miarę obniżania cen rośnie popyt na dobra i usługi, gdy wzrastają ceny popyt spada.

Gdy wzrastają ceny rośnie podaż, producentom opłaca się więcej produkować i sprzedawać. Gdy ceny spadają to maleje podaż.

5.RÓWNOWAGA RYNKOWA.

Cena, po jakiej wyroby i usługi są rzeczywiście kupowane i sprzedawane, nazywana jest ceną równowagi rynkowej. Zapewnia ona równowagę popytu i podaży

Przykład:

Wielkość popytu w szt.	cena w zł.	Wielkość podaży w szt.
190	0,75	50
175	1,12	80
125	1,50	125
85	1,87	175
65	2,25	235
50	2,65	265
40	3,00	300

6.ELASTYCZNOŚĆ CENOWA POPYTU

W sytuacji gdy popyt silnie reaguje na zmianę ceny, mówimy ,że elastyczność cenowa popytu jest wysoka. Jeżeli popyt nie reaguje na zmiany cen , to mówimy ,że popyt jest sztywny. Jeśli reakcja popytu na zmianę ceny jest niewielka , to popyt jest nieelastyczny.

Elastyczność cenowa zależy od dostępności substytutów (np. pączki można zastąpić ciastkiem lub słodką bułką) i udziału wydatków na dane dobro w całkowitych wydatkach(np. wydatki na chusteczki jednorazowe są niewielkie więc popyt na nie jest nieelastyczny)

ELASTYCZNOŚĆ CENOWA PODAŻY

Jeżeli podwyższenie ceny nie spowoduje istotnego zwiększenia podaży to mówimy że jest Niska elastyczność podaży. Jeżeli nawet niewielka zmiana ceny spowoduje duże zmiany w podaży to elastyczność cenowa podaży jest wysoka.

Elastyczność podaży zależy m.in.od:

- możliwości przestawienia się na inną produkcję,
- technologii,
- kosztów pozyskania nowych czynników produkcji.

TEMAT. Gospodarka rynkowa i jej cechy

- 1.Cechy gospodarki socjalistycznej.
2. Cechy gospodarki rynkowej.
- 3.. Ważne daty związane z przemianami w Polsce.
4. Podstawowe pojęcia.

Cechy gospodarki socjalistycznej:

- 1, dominacja własności państwowej,
- 2, centralne planowanie,
- 3, uprzywilejowana pozycja przedsiębiorstw państwowych,
- 4, stały niedobór towarów,
- 5, wysoka inflacja,
- 6, mała efektywność .

Cechy gospodarki rynkowej:

- 1, swoboda działalności gospodarczej i jej zarobkowy charakter,
- 2, główny mechanizm regulujący rynek – to prawo popytu i podaży,
- 3, przewaga prywatnych przedsiębiorstw,
- 4, ograniczona ingerencja państwa w funkcjonowaniu przedsiębiorstw,
- 5, powszechna i wolna konkurencja i zwalczanie monopolu,
- 6, istnienie jednolitych przepisów finansowych , podatkowych i celnych,
- 7, duża swoboda eksportu i importu.

Ważne daty:

- 1980r. – powstanie Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”
- 1981r- wprowadzenie stanu wojennego
- 1989r. obrady Okrągłego Stołu i przejście na tory gospodarki rynkowej
- 1999r. przyjęcie Polski do Paktu Północnoatlantyckiego NATO

2004r.(1maja)- członkostwo w UE

W roku 1989 rozpoczęło się przechodzenie Polski na tory gospodarki rynkowej. Przekształcenie systemu gospodarczego wymagało realizacji wielu działań m.in.:

- likwidacji udziału państwa w regulacji cen towarów i usług,
- reformy systemu bankowego i ubezpieczeniowego,
- prywatyzacji i reprivatyzacji
- restrukturyzacji gospodarki

Prywatyzacja- to proces zmian własnościowych polegający na ograniczaniu liczby i znaczenia przedsiębiorstw państwowych na rzecz podmiotów o innej formie własności. Inaczej mówiąc - prywatyzacja to proces przekształcania przedsiębiorstw państwowych w przedsiębiorstwa prywatne.

Reprivatyzacja – przekazywanie dawnym właścicielom lub ich spadkobiercom majątku, który został znacjonalizowany w PRL.

Restrukturyzacja- unowocześnienie produkcji, zapewnienie konkurencyjności polskich produktów na rynkach światowych. Restrukturyzacja obejmuje m.in.: wprowadzenie nowych technologii, wprowadzenie postępu technicznego, zmianę struktury zatrudnienia, rozwój przemysłu wysokiej technologii, równomierne rozmieszczanie zakładów przemysłowych.

Urbanizacja- społeczny i kulturowy proces polegający na:

- wzroście liczby miast,
- wzroście liczby ludności miast,
- powiększaniu obszarów miejskich,
- wzroście udziału mieszkańców miast w ogólnej liczbie mieszkańców.

Demonopolizacja – ograniczenie dominującej roli pojedynczych przedsiębiorstw.

TEMAT . Podstawowe podmioty w gospodarce rynkowej i powiązania między nimi.

1. Pojęcie przedsiębiorstwa.
2. Klasyfikacja podmiotów.
3. Powiązania między podmiotami.

Przedsiębiorstwo to niezależna jednostka gospodarcza , wyodrębniona pod względem ekonomicznym , organizacyjnym , terytorialnym i prawnym.

Istnieją różne kryteria podziału podmiotów gospodarczych(przedsiębiorstw).

I ze względu na formę własności dzielimy:

SEKTOR PUBLICZNY

- państwowe(Skarbu Państwa)
- komunalne(samorządów terytorialnych)

SEKTOR PRYWATNY

- prywatne krajowe np. spółki, spółdzielnie
- zagraniczne

- mieszane

- mieszane

II ze względu na wielkość(wielkość zatrudnienia, wysokość aktywów i przychód netto):

- Mikro (do 10 pracowników, przychód netto do 2mln euro, suma aktywów do 2mlneuro)
- Małe (do 50 pracowników, przychód roczny do 10mln euro, suma aktywów do 10mln euro)
- Średnie (50-250 pracowników, przychód roczny do 50mln euro, suma aktywów do 43mln euro)
- Duże pozostałe przedsiębiorstwa.

III Ze względu na podstawowy rodzaj działalności :

- Przemysłowe-wydobywanie lub przetwarzanie zasobów przyrody w celu zaspakajania potrzeb ludzkich.
- Budowlane- wznoszenie budynków , budowli ich remonty i konserwacja.
- Usługowe- wykonywanie czynności , które zaspakajają potrzeby konsumentów (np. ochrona zdrowia, usługi administracyjne, opieka zdrowotna, nauka, kultura)
- Handlowe – pośredniczą w wymianie dóbr między produkcją a konsumpcją, zaspakajając potrzeby klientów indywidualnych i zbiorowych)
- Rolne- wytwarzanie produktów rolniczych przez uprawę roślin i chów zwierząt.

IV Ze względu na formę prawną:

- osoby fizyczne,
- Osoby prawne
- Jednostki organizacyjne nie mające osobowości

TEMAT .Instytucje finansowe i ich podstawowe funkcje.

1. Pojęcie banku i giełdy papierów wartościowych.
2. Podstawowe zadania banków.
3. Rodzaje czynności bankowych.
4. Klasyfikacja banków.
5. Podstawowe pojęcia związane z giełdą.

Instytucja finansowa – podmiot gospodarczy ,którego głównym celem jest świadczenie na rzecz klientów (niekiedy: członków samej instytucji) usług finansowych, w tym w szczególności operowanie zasobami finansowymi, czyli gromadzenie i wydatkowanie środków pieniężnych, jak również świadczenie usług pośrednictwa finansowego.

I. INSTYTUCJE BANKOWE- oferują usługi w zakresie rozliczeń pieniężnych, udzielaniem kredytów oraz lokowaniem wolnych środków pieniężnych w formie depozytów.

System bankowy obejmuje następujące grupy banków:

- A) bank centralny
- b) banki komercyjne
- c) banki rozwojowe (inwestycyjne)
- d) banki spółdzielcze
- e) banki specjalne

II. INSTYTUCJE NIEBANKOWE

- a) Kasy oszczędnościowe
- b) Fundusze emerytalne
- c) Fundusze powiernicze- zarządzają zakupionymi w imieniu inwestorów akcjami, obligacjami i innymi papierami wartościowymi.
- d) Towarzystwa funduszy inwestycyjnych- instytucje, które zarządzają kapitałem powierzonym przez indywidualnych inwestorów, lokując kapitał w różne aktywa- papiery, lokaty bankowe.
- e) Firmy ubezpieczeniowe
- f) Domy maklerskie
- g) Giełdy pieniężne

NAJWAŻNIEJSZE INSTYTUCJE FINANSOWE W POLSCE

- NBP
- BANKOWY FUNDUSZ GWARANCYJNY
- KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO
- GIEŁDA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH W WARSZAWIE
- KRAJOWY DEPOZYT PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH
- RYNEK PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH CeTO
- TOWAROWA GIEŁDA ENERGII
- IZBA DOMÓW MAKLESKICH
- INNE

Bank to wyspecjalizowana instytucja finansowa zajmująca się gromadzeniem środków pieniężnych, udzielaniem kredytów oraz prowadzeniem operacji finansowych.

Do podstawowych zadań banków zaliczamy:

- 1) przyjmowanie wkładów,
- 2) udzielanie kredytów i pożyczek,
- 3) prowadzenie rozliczeń,
- 4) wymiana walut,
- 5) obrót papierami wartościowymi,
- 6) doradztwo,

Banki dokonują trzech kategorii operacji:

- **Bierne-** polegają na gromadzeniu środków pieniężnych, zaciąganiu pożyczek w innych bankach,
- **Czynne-** polegają na udzielaniu kredytów
- **Usługowe-** są to czynności wykonywane na rachunek i zlecenie klientów banków np. prowadzenie rachunków , dokonywanie rozliczeń.

W Polsce dominującą rolę w systemie bankowym zajmuje **Narodowy Bank Polski**. Do jego podstawowych zadań należy : stabilizacja złotego, ograniczenie inflacji, nadzór nad emisją pieniądza, prowadzenie rozliczeń finansowych sfery budżetowej, nadzór nad innymi bankami, dokonywanie rozliczeń międzynarodowych.

Giełda papierów wartościowych to instytucja finansowa dokonująca transakcji kupna – sprzedaży papierów wartościowych po cenie, jaka została ustalona przez rynek. Transakcje odbywają się w tym samym czasie, według z góry ustalonych zasad. Prawo do dokonywania transakcji na giełdzie mają upoważnieni pośrednicy- maklerzy.

Przedmiotem transakcji giełdowych mogą być pieniądze i papiery wartościowe.

Makler- to osoba , która zawodowo zajmuje się pośrednictwem kupna-sprzedaży papierów wartościowych w zamian za wynagrodzenie(prowizja od wartości transakcji).

Cedula giełdowa- oficjalny wykaz cen akcji, publikowany codziennie przez giełdę.

TEMAT: Interwencjonizm państwowy.

Interwencjonizm państwowy to oddziaływanie państwa na procesy gospodarcze i społeczne.

GLÓWNE INSTRUMENTY

Polityka fiskalna:

- Zmniejszenie lub zwiększenie wydatków państwa
- Zwiększenie lub zmniejszenie deficytu budżetowego
- Zmiana w systemie podatkowym i stawek podatkowych.
Polityka ta może być restrykcyjna poprzez wysokie podarki , niskie wydatki z budżetu np. na cele społeczne.
Polityka ekspansywna- niskie stawki podatkowe, wysokie wydatki budżetowe,

Polityka monetarna

- Zmiana ilości pieniądza na rynku
- Ustalanie podstawowych stóp procentowych.

Polityka zatrudnienia

- Ustalanie płacy minimalnej
- Ustalanie wysokości zasiłków dla bezrobotnych
- Udzielanie pożyczek przedsiębiorstwom na tworzenie miejsc pracy.

Polityka bezpośredniego oddziaływania na określone dziedziny gospodarki

- Regulowanie cen
- Udzielanie koncesji , zezwoleń na prowadzenie działalności

TEMAT. Czynniki kształtujące rynek pracy.

1. Czym jest praca?
2. Pojęcie rynku pracy.
3. Czynniki kształtujące popyt na rynku pracy.
4. Czynniki kształtujące popyt na rynku pracy.
5. Rynek pracodawcy i pracownika.
6. Poszukiwanie pracy

Praca to celowe i świadome wytwarzanie przez człowieka dóbr materialnych i usług służące zaspakajaniu potrzeb ludzkich.

Prace można rozpatrywać:

- Jako czynnik rozwoju osobowości
- Jako dążenie do osiągnięcia wartości pozytywnych
- Jako zmiany stosunków produkcji
- Jako źródło utrzymania.

W gospodarce rynkowej szczególne znaczenie ma **rynek pracy**.

Rynek pracy to taki rynek ,na którym popyt reprezentują pracodawcy poszukujący pracowników, a podaż osoby zdolne do pracy i ją poszukujące.

Popyt na pracę kształtują czynniki:

- Kapitał potrzebny do tworzenia nowych miejsc pracy
- Koszty pracy
- Postęp techniczny
- Wielkość popytu na rynku dóbr i usług
- Ubytki w zatrudnieniu

Podaż pracy kształtują następujące czynniki:

- Struktura rozmieszczenia siły roboczej
- Struktura ludności
- Saldo migracji
- Wysokość podatków
- System opieki społecznej
- Mobilność siły roboczej
- Wysokość wynagrodzeń
- Wykształcenie społeczeństwa
- Motywacja własna.

Jeżeli podaż przewyższa popyt to mówimy o rynku pracodawcy. Jest to sytuacja niekorzystna dla osób poszukujących pracę albowiem pracodawca narzuca swoje, czasami bardzo uciążliwe warunki zatrudnienia.

TEMAT .Rodzaje, przyczyny i skutki bezrobocia.

1. Przyczyny nierównowagi na rynku pracy.
2. Pojęcie i rodzaje bezrobocia.
3. Skutki bezrobocia.
4. Sposoby łagodzenia i zapobiegania bezrobociu.

PRZYCZYNY NIERÓWNOWAGI NA RYNKU PRACY

1.Różnice strukturalne – pracodawcy poszukują pracowników tylko o określonych kwalifikacjach np. tylko spawaczy.

2.Różnice przestrzenne – występują regiony o niedoborach miejsc pracy i regiony o ich nadwyżkach.

3. Sezonowość- zwiększa się zapotrzebowanie na pracowników w okresie letnim (budownictwo, rolnictwo, turystyka).

4.Zakończenie roku szkolnego lub akademickiego- absolwenci poszukują pracy.

5.Zwolnienia grupowe-spowodowane likwidacją zakładów pracy, ograniczeniem produkcji.

BEZROBOCIE –zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i jej poszukujących.

RODZAJE BEZROBOCIA:

- Frykcyjne - przejściowe, spowodowane zmianą miejsca pracy, zmianą miejsca zamieszkania, przekwalifikowaniem.
- Strukturalne – występuje rozbieżność między kwalifikacjami bezrobotnych a zapotrzebowaniem ze strony pracodawców.
- Sezonowe- okresowe zapotrzebowanie na pracowników.
- Cykliczne.

SKUTKI

1. **Ekonomiczne**
2. **Psychologiczne.**
3. **Spoleczne.**

SPOSOBY PRZECIWDZIAŁANIA

- Inwestycje
- Wzrost gospodarczy
- Rozbudowa systemu kształcenia
- Przekwalifikowanie
- Powstawanie małych i średnich firm
- Prace sezonowe
- Wyjazdy do prac sezonowych
- Otwarcie rynków pracy za granicą.

TEMAT . Podstawy prawne zatrudnienia.

1. Stosunek pracy.
2. Rodzaje umów o pracę .
3. Sposoby rozwiązania stosunku pracy.
4. Podstawowe prawa pracownika.

Stosunek pracy powstaje z chwilą podpisania umowy o pracę.

Oznacza zobowiązanie pracownika do wykonywania pracy na rzecz pracodawcy i zobowiązanie pracodawcy do zatrudnienia za wynagrodzeniem.

Cechami stosunku pracy są:

- Osobiste wykonywanie pracy
- Podporządkowanie pracownika poleceniom służbowym w czasie pracy
- Odpłatność za pracę.

Przepisy dotyczące zatrudnienia reguluje ustawa- **kodeks pracy**.

Zgonie z kodeksem wyróżniamy następujące **rodzaje umów o pracę** .:

- Umowa na czas nieokreślony
- Umowa na czas określony
- Umowa na okres próbny

Istnieją również umowy cywilnoprawne: o dzieło, na zlecenie i wolontariat.

Kodeks pracy przewiduje następujące **sposoby rozwiązania stosunku pracy**:

- Za porozumieniem stron
- Za wypowiedzeniem przez jedną ze stron. Okres wypowiedzenia zależy od rodzaju umowy i czasu pracy.
- Bez wypowiedzenia

- Z upływem czasu , na który była zawarta

TEMAT: WYBRANE PRAWA PRACOWNIKA I OBOWIĄZKI PRACOWNIKA

- Prawo do poszanowania godności
- Równouprawnienie pod względem płci, wieku, rasy, narodowości, przekonań politycznych, religijnych itd.
- Prawo do terminowego wypłacania wynagrodzenia
- Prawo do płatnego urlopu wypoczynkowego
- Prawo do ubezpieczenia
- Prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy
- Prawo do wypoczynku(co najmniej jedna 15 minutowa przerwa)

URLOPY PRACOWNICZE

Pracownikowi przysługuje prawo do corocznego, nieprzerwanego, płatnego urlopu wypoczynkowego, zwanego dalej „urlopem”.

. Pracownik nie może zrzec się prawa do urlopu

Pracownik podejmujący pracę po raz pierwszy, w roku kalendarzowym, w którym podjął pracę, uzyskuje prawo do urlopu z upływem każdego miesiąca pracy, w wymiarze 1/12 wymiaru urlopu przysługującego mu po przepracowaniu roku.

Wymiar urlopu wynosi:

- 1) 20 dni – jeżeli pracownik jest zatrudniony krócej niż 10 lat,
- 2) 26 dni – jeżeli pracownik jest zatrudniony co najmniej 10 lat.

Do okresu zatrudnienia, od którego zależy prawo do urlopu i wymiar urlopu, wlicza się okresy poprzedniego zatrudnienia, bez względu na przerwy w zatrudnieniu oraz sposób wymiar czasu pracy pracownika w dniu, na który ma być udzielony urlop.

Nauka w szkole. Do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu, wlicza się z tytułu ukończenia:

- 1) zasadniczej lub innej równorzędnej szkoły zawodowej - przewidziany programem nauczania czas trwania nauki, nie więcej jednak niż 3 lata,
- 2) średniej szkoły zawodowej - przewidziany programem nauczania czas trwania nauki, nie więcej jednak niż 5 lat,

3) średniej szkoły zawodowej dla absolwentów zasadniczych (równorzędnych) szkół zawodowych - 5 lat,

4) średniej szkoły ogólnokształcącej - 4 lata,

5) szkoły policealnej - 6 lat,

6) szkoły wyższej - 8 lat.

Okresy nauki, o których mowa w pkt 1-6, nie podlegają sumowaniu.

§ 2. Jeżeli pracownik pobierał naukę w czasie zatrudnienia, do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu, wlicza się bądź okres zatrudnienia, w którym była pobierana nauka, bądź okres nauki, zależnie od tego, co jest korzystniejsze dla pracownika.

Pracodawca jest obowiązany udzielić pracownikowi urlopu w tym roku kalendarzowym, w którym pracownik uzyskał do niego praw

Na wniosek pracownika urlop może być podzielony na części. W takim jednak przypadku co najmniej jedna część wypoczynku powinna trwać nie mniej niż 14 kolejnych dni kalendarzowych.

Urlop na żądanie pracownika Pracodawca jest obowiązany udzielić na żądanie pracownika i w terminie przez niego wskazanym nie więcej niż 4 dni urlopu w każdym roku kalendarzowym. Pracownik zgłasza żądanie udzielenia urlopu najpóźniej w dniu rozpoczęcia urlopu.

Prawo do urlopu wypoczynkowego przedawnia się z upływem trzech lat od chwili jego wymagalności.

URLOP MACIERZYŃSKI

Od 17 czerwca 2013r. rodzicom wszystkich dzieci, urodzonych po 31 grudnia 2012 r. przysługuje **20 tygodni urlopu macierzyńskiego (w tym 14 zarezerwowanych tylko dla matki), sześć tygodni urlopu dodatkowego i 26 tygodni urlopu rodzicielskiego. Łączny wymiar tych urlopów będzie wynosił 52 tygodnie** – w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie. W przypadku porodów mnogich wymiar ten będzie wynosił od 65 do 71 tygodni, w zależności od liczby dzieci urodzonych przy jednym porodzie. Z dodatkowego oraz rodzicielskiego urlopu będą mogli korzystać ojciec i matka. Z tej możliwości będzie mógł skorzystać każdy, kto w momencie wejścia w życie ustawy będzie uprawniony do urlopu macierzyńskiego.

Obowiązki pracownika

Pracownik jest obowiązany wykonywać pracę sumiennie i starannie oraz stosować się do poleceń przełożonych, które dotyczą pracy, jeżeli nie są one sprzeczne z przepisami prawa lub umową o pracę.

Pracownik jest obowiązany w szczególności:

- 1) przestrzegać czasu pracy ustalonego w zakładzie pracy,
- 2) przestrzegać regulaminu pracy i ustalonego w zakładzie pracy porządku,
- 3) przestrzegać przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów przeciwpożarowych,
- 4) dbać o dobro zakładu pracy, chronić jego mienie oraz zachować w tajemnicy informacje, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę,
- 5) przestrzegać tajemnicy określonej w odrębnych przepisach,
- 6) przestrzegać w zakładzie pracy zasad współżycia społecznego.

TEMAT . Wynagrodzenie za pracę.

1. Pojęcie i rodzaje płac.
2. Rodzaje systemów płac.
3. Funkcje płac.
4. Sposoby obliczania płac w wybranych systemach.

Płaca to wynagrodzenie wypłacane pracownikowi za wykonaną pracę.
Jest to jedno z podstawowych praw pracownika a obowiązków pracodawcy.

Rozróżniamy :

- Płacę minimalną
(w 2020r 2600,00)
- Netto – wynagrodzenie po potrąceniu podatków
- Brutto – wynagrodzenie bez uwzględnienia podatków.

Do najczęściej stosowanych systemów płac należą:

- **System czasowy** – uzależnia wysokość płacy od liczby przepracowanych godzin i stawki indywidualnego zaszeregowania

Przykład

Pracownik przepracował w miesiącu 186 godzin, stawka zaszeregowania wynosi 12,00zł

Płaca wyniesie $186 \times 12 = 2232,00zł$

- **System akordowy** – uzależnia wysokość wynagrodzenia od wielkości wykonanej pracy i stawki akordowej.

Przykład

Pracownik wykonał w miesiącu 820 szt. wyrobów, stawka akordowa wynosi 2,80zł/szt.

Płaca wyniesie $820 \times 2,80 = 2296,00\text{zł}$

- **System prowizyjny**-prowizja ustalona w % od wielkości obrotu(przychodu ze sprzedaży)

Przykład

Płaca podstawowa wynosi 1500zł, prowizja 2%, przychód miesięczny 24000,00zł

Płaca wyniesie: prowizja $2\% \times 24000 = 480,00\text{zł}$

$1500,00 + 480,00 = 1980,00\text{zł}$

W praktyce , systemy te w zwykłej postaci nie występują. Mamy do czynienia z systemem czasowo- premiowym, czasowo-prowizyjnym. Akordowo –premiowym.

Przykład

Pracownik przepracował w ciągu miesiąca 160 godzin. Stawka zaszeregowania wynosi 12,50zł. Premia 20%.

I sposób obliczenia: wg wzoru $Z = T_e \times S \times (1 + p : 100)$

T_e- czas

S- stawka

p- premia wyrażona w %

$$Z = 160 \times 12,50 \times (1 + 20 : 100)$$

$$Z = 160 \times 12,50 \times 1,2$$

$$Z = 2400,00\text{zł}$$

II sposób

$$160 \times 12,50 = 2000,00\text{zł}$$

$$20\% \times 2000 = 400,00\text{zł}$$

$$2000 + 400 = 2400,00\text{zł}$$

Wynagrodzenie za pracę może składać się z wielu składników. Powinny być one określone w umowie o pracę.

Wynagrodzenie ze stosunku pracy obejmuje:

- wynagrodzenie zasadnicze
- wynagrodzenie dodatkowe-premie, nagrody, dodatek za wysługę lat, dodatek funkcyjny, nadgodziny, dodatek za pracę w godzinach nocnych
- wynagrodzenie za czas nieprzepracowany- za urlop, za zwolnienie lekarskie.

Płaca pełni funkcje;

- dochodową- jest podstawowym źródłem utrzymania i zaspokojenia potrzeb pracownika i jego rodziny
- motywacyjna- powinna zachęcać do efektywniejszej pracy, za którą pracownik powinien otrzymać wyższą płacę
- kosztowa- dla pracodawcy jest jednym z głównych kosztów
- społeczna- wpływa na nastroje społeczne, na poziom życia społeczeństwa

TEMAT . Zakładanie firmy

Wybór działalności zależy od wielu czynników takich jak:

- Pomysłowość i inicjatywa,
- Zdolność organizacyjna,
- Zdolność do poniesienia ryzyka,
- Wielkość kapitału,
- Dobre poznanie rynku

Poznanie rynku obejmuje:

- Poznanie potencjalnych klientów(liczba, struktura, wiek, dochody itp.)
- Źródła dostaw
- Konkurencję

Wybór formy prawnej zależy przede wszystkim :

- Rodzaju i wielkości przedsiębiorstwa.
- Kapitału.

Kapitał potrzebny do rozpoczęcia i prowadzenia działalności może pochodzić ze źródeł własnych i źródeł obcych.

Do własnych źródeł zaliczamy m.in. oszczędności, darowizny , spadek, wygrane w grach losowych, środki ze sprzedaży niektórych składników majątku.

Do kapitałów obcych zaliczamy kredyty i pożyczki.

Środki z unijnych programów pomocy.

Leasing- to rodzaj zakupu ratalnego, który umożliwia nabycie rzeczy, gdy nie ma wystarczających środków.

Z wyborem działalności związana ściśle jest lokalizacja czyli miejsce jej siedziby.

Lokalizacja ogólna – wybór regionu, miasta lub dzielnicy w której ma być zlokalizowane przedsiębiorstwo.

Lokalizacja szczegółowa – wybór określonej działki wraz z planami rozbudowy lub wybór budynku.

Do najważniejszych czynników lokalizacyjnych działalności gospodarczej należą:

- Czynniki środowiskowe- np. dostępność wody, jakość gleb, obecność surowców mineralnych,
- Czynniki przestrzenne – np. ukształtowanie terenu,
- Czynniki ekonomiczne – np. poziom cen, poziom inflacji, liczba mieszkańców, koszty pracy,
- Czynniki społeczno kulturowe - np. poziom wykształcenia mieszkańców, nastawienie do przemian,
- Czynniki polityczne – np. przychylność władz,

- Czynniki prawno – administracyjne – np. wysokość podatków, łatwość otrzymywania zezwoleń założenie podmiotu, jego budowę.

Procedura zakładania firmy zależy od formy organizacyjno – prawnej.

W przypadku spółek handlowych procedura zakładania firmy jest następująca:

- **Sąd rejestrowy** – wniosek do KRS
- **Urząd statystyczny** – uzyskanie numeru REGON
- **Urząd skarbowy**- uzyskanie numeru NIP, wybór formy opodatkowania, zgłoszenie w zakresie podatku VAT,
- **Bank** - założenie rachunku bankowego
- **ZUS**- zgłoszenie płatnika składek ZUS i pracowników
- **Inne instytucje np.** sanepid, PIP. Urząd miasta, Inspekcja Handlowa. PIS(Państwowa Inspekcja Sanitarna).

Osoba fizyczna musi złożyć wniosek **do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG)** w dowolny urządzie gminy lub bezpośrednio na stronie internetowej ewidencji.

Wniosek ten jest jednocześnie wnioskiem identyfikacyjnym lub aktualizacyjnym NIP, wnioskiem o nadanie numeru REGON, zgłoszeniem płatnika składek ZUS, zgłoszeniem o wyborze formy opodatkowania podatkiem dochodowym. Osoba fizyczna nie składa żadnego wniosku do sądu. Pozostałe procedury są podobne jak przy zakładaniu innych podmiotów.

TEMAT . Formy organizacyjne spółek.

1. Pojęcie spółki.
2. Klasyfikacja spółek.
3. Podstawowe różnice między osobowymi i kapitałowymi.
4. Etapy tworzenia spółek kapitałowych.

5. Charakterystyka spółek.

1. Spółka to umowny związek ludzi i ich kapitałów celem prowadzenia wspólnie działalności gospodarczej.

Cechy spółek to:

- a) Umowa pomiędzy wspólnikami
- b) Wniesienie kapitału (aportem lub w formie pieniężnej) lub wniesienie własnej pracy.

2. Ze względu na podstawę prawną spółki dzielimy na:

- Cywilne(działają w oparciu o kodeks cywilny)
- Handlowe (działają w oparciu o Kodeks Spółek Handlowych.)

Spółki handlowe ze względu na zakres odpowiedzialności wspólników dzielimy na 2 grupy:

A. Spółki osobowe:

- Jawne,
- Komandytowe
- Partnerskie
- Komandytowo – akcyjne

B. Spółki kapitałowe:

- Z ograniczoną odpowiedzialnością
- Spółka akcyjna.

3. Między spółkami osobowymi a kapitałowymi istnieją liczne różnice. Do najważniejszych należą:

- Spółki kapitałowe mają pełną osobowość prawną a spółki osobowe jej nie posiadają
- Spółki kapitałowe opierają swoją działalność na wniesionym kapitale a osobowe na osobistej pracy wspólników
- Wspólnicy w spółkach kapitałowych odpowiadają za zobowiązania spółki do wysokości wniesionego kapitału(z wyjątkiem członków zarządu) a w spółkach osobowych całym swoim majątkiem.

4. Etapy tworzenia spółek kapitałowych:

- a) Umowa w formie aktu notarialnego
- b) Wniesienie kapitału
- c) Wybór władz spółki
- d) Wniosek do Krajowego Rejestru Sądowego.

5.Charakterystyka spółek:

a) spółka jawna (sp.j.) . Umowa powinna być zawarta na piśmie. Powstaje w chwili wpisania do rejestru przedsiębiorców (KRS). Mimo wpisu nie ma osobowości prawnej, ale może we własnym imieniu nabywać prawa, zaciągać kredyty, być stroną w sądzie. Prowadzenie spraw spółki może być powierzone jednemu lub kilku wspólnikom. Za prowadzenie spraw spółki wspólnik nie otrzymuje wynagrodzenia.

b) spółka partnerska (sp.p) – tworzą ją partnerzy w celu wykonywania wolnego zawodu. Partnerami mogą być wyłącznie osoby fizyczne(np. adwokaci, architekci, pielęgniarki itp.). Za pracę pobierają honoraria , których część przekazują na utrzymanie spółki. Umowa musi być w formie aktu notarialnego. Prowadzenie spraw spółki można powierzyć zarządowi.

c) spółka komandytowa (sp.k.) – w spółce tej co najmniej jeden wspólnik (komplementariusz) odpowiada za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem i co najmniej jeden(komandytariusz) odpowiada do wysokości sumy komandytowej. Umowa musi być zawarta w formie aktu notarialnego. Jest wpisana do rejestru przedsiębiorców. Prawo do prowadzenia spraw spółki mają tylko komplementariusze.

d)spółka komandytowo – akcyjna (SKA)- w spółce tej co najmniej jeden wspólnik (komplementariusz) odpowiada za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem i co najmniej jeden (akcjonariusz) odpowiada do wysokości wniesionego kapitału. Kapitał zakładowy musi wynosić minimum 50 000,00złTylko komplementariusze mogą reprezentować spółkę na zewnątrz i prowadzić jej sprawy.

SPÓŁKI KAPITAŁOWE

a)spółka z ograniczoną odpowiedzialnością- mogą ją utworzyć jedna lub więcej osób. Umowa musi być w formie aktu notarialnego. Kapitał zakładowy musi wynosić min.

5 000,00zł.Dzieli się on na udziały. Wspólnicy mają prawo do udziału zysku w formie dywidendy. organami spółki są:

- zgromadzenie wspólników,
- rada nadzorcza lub komisja rewizyjna(tylko w niektórych przypadkach)
- zarząd

Zarząd kieruje spółką i reprezentuje ją na zewnątrz. Składa się z jednej lub więcej osób wybranych przez zgromadzenie wspólników.

b) spółka akcyjna- zawiązywana jest przez jedną lub więcej osób(akcjonariuszy). Kapitała zakładowy musi wynosić 100 000,00zł.Statut podpisany przez założycieli musi być w formie aktu notarialnego. Organami spółki są :

- walne zgromadzenie akcjonariuszy
- rada nadzorcza
- zarząd

W spółce musi być utworzony kapitał zapasowy i rezerwowy.

Rada nadzorcza powoływana jest przez walne zgromadzenie na okres nie dłuższy niż 5lat.

Składa się z co najmniej 3 członków. Do podstawowych zadań należy : nadzór nad działalnością zarządu, badanie bilansu, rachunku zysków i strat. Zadania zarządu są takie jak w spółce z o.o.

TEMAT.Funkcje pieniądza.

1. Pojęcie pieniądza.
2. Funkcje pieniądza.
3. Pojęcie inflacji.
4. Przyczyny inflacji

5. Rodzaje inflacji.
6. Skutki inflacji.
7. Walka z inflacją.
8. Pojęcia związane ze zmianą wartości pieniądza.

1. Pieniądz to powszechnie stosowany ekwiwalent towarów i usług, trwale wyrażający ich wartość i bezpośrednio na nie wymienialny.

2. Pieniądz pełni następujące **funkcje**:

- **Miernik wartości**- wszystkie towary i usługi są przeliczane na pieniądze, mogą być porównywane w czasie i przestrzeni i przeliczane na czas pracy.
- **Środek wymiany** – jest wymieniany na towary i usługi
- **Środek tezauryzacji**(gromadzenia, przechowywania), umożliwia gromadzenie dóbr w formie pieniądza
- **Środek płatniczy** – można nim płacić za towary i usługi.

3. Inflacja – utrzymujący się przez dłuższy czas proces wzrostu cen w gospodarce narodowej, połączony z dużą utratą wartości pieniądza. Występuje wtedy duży wzrost podaży pieniądza i ucieczka od danej waluty do innych wartości pieniężnych i rzeczowych.

4. Przyczyny inflacji:

- Nadmierna ilość pieniądza w gospodarce
- Kłopoty finansowe państwa i konieczność finansowania deficytu budżetowego
- Nadmierny wzrost płac w gospodarce
- Znaczny wzrost cen surowców szczególnie energetycznych
- Ograniczenie podaży dóbr.

5. Rodzaje inflacji.

A. Ze względu na przyczyny:

- **inflacja popytowa** – wywołana nadwyżką popytu nad podażą. Liczba chętnych do zakupu przekracza oferowaną ilość towarów. Nazywana jest inflacją pieniężną gdyż jest nadmierna ilość pieniądza w obiegu.

- **inflacja kosztowa** – (podażowa) jest rezultatem wzrostu cen kosztów produkcji. Jeśli rosną koszty to producenci podnoszą ceny.

- **strukturalna** – struktura produkcji nie jest dostosowana do potrzeb nabywców.

B. Ze względu na natężenie:

- **pełzająca** – gdy wzrost cen nie przekracza kilku procent,
- **krocząca** – gdy wzrost cen wynosi kilkanaście procent,
- **galopująca** – gdy procent wzrostu cen wyraża się liczbą dwucyfrową,
- **hiperinflacja** – tempo wzrostu cen jest powyżej 50% w skali roku

6. Skutki inflacji:

- Spadek wartości niezabezpieczonych oszczędności,
- Brak stabilności w prowadzeniu działalności,
- Naciski pracowników na wzrost płac,
- Spadek zaufania do pieniądza
- Ograniczenie produkcji
- Osłabienie motywacji do pracy
- Spadek płac realnych
- Wyższe dochody nominalne
- Utrudnienia w rozliczeniach zagranicznych.

7. Walka z inflacją obejmuje szereg instrumentów , do których zaliczmy m.in.

- ❑ Kontrola podaży pieniądza przez bank centralny
- ❑ Utrzymanie twardych ograniczeń budżetowych- zahamowanie wzrostu cen, płac
- ❑ Ograniczenie deficytu budżetowego
- ❑ Uruchomienie instrumentów zachęcających do oszczędzania
- ❑ Likwidacja nierentownych przedsiębiorstw
- ❑ Restrukturyzacja

8. Pojęcia:

Aprecjacja- wzrost siły nabywczej pieniądza krajowego.

Deprecjacja – spadek siły nabywczej pieniądza krajowego.

Denominacja – zmiana nominalnej wartości pieniądza- w Polsce miała miejsce w 1995r. i polegała na wprowadzeniu silnej złotówki. 1 zł =10 000zł przed denominacją.

Dewaluacja- zmniejszenie wartości pieniądza krajowego w stosunku do obcych walut.

TEMAT . Funkcje i cechy podatków.

1. Pojęcie podatku.
2. Podatnik i płatnik podatku.
3. Cechy podatków.
4. Funkcje.
5. Rodzaje.
6. Sposoby obliczania .

1. Podatek – obowiązkowe , nieodpłatne, bezzwrotne świadczenie pieniężne o charakterze powszechnym , nakładane z mocy prawa przez państwo lub władze samorządowe.

2. Podatnik to osoba fizyczna , prawna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej , która posiada przedmiot opodatkowania.

Płatnik podatku- osoba , której obowiązkiem jest obliczyć, potrącić i odprowadzić podatek.

3. Cechy podatków:

- a) przymusowość – nie można odmówić płacenia podatku,
- b) bezzwrotność- nie ma możliwości zwrotu zapłaconego podatku
- c) powszechność- obowiązuje wszystkich, u których występuje przedmiot opodatkowania,
- d) nieodpłatność – nie ma żadnych uprawnień z tytułu zapłaconego podatku,
- e) jednostronność – podatnik nie ma wpływu na wielkość podatku,
- f) forma pieniężna

4.Funkcje podatków:

- a. fiskalna – stanowią główne źródło dochodów budżetowych
- b. stymulacyjna – pobudzają podatników do właściwego zachowania ,
- c. automatyczne stabilizatory koniunktury- w okresie kryzysu, recesji stawka podatku jest niższa.
- d. Umożliwiają zmniejszenie dysproporcji dochodów.

5. RODZAJE PODATKÓW.

I GRUPA – PODATKI BEZPOŚREDNIE

- Podatek dochodowy od osób fizycznych
- Podatek dochodowy od osób prawnych
- Podatek od spadków i darowizn
- Podatek od nieruchomości
- Podatek od czynności cywilnoprawnych
- Podatek rolny
- Podatek leśny
- Podatek od środków transportu
- Podatek od posiadania psów
- Opłata targowa, miejscowa, administracyjna

II GRUPA – PODATKI POŚREDNIE

- Podatek VAT
- Podatek akcyzowy
- Cło
- Podatek od gier.

6.Podatki można obliczać:

- a) procentowo- od wartości przedmiotu opodatkowania np. dochodowy, VAT
- b) kwotowo- od ilości przedmiotu opodatkowania- np. podatek akcyzowy, od posiadania psa.

TEMAT . Podatek VAT- istota i sposób obliczania.

1. Pojęcie.
2. Podstawa prawna.
3. Podstawa i przedmiot opodatkowania.
4. Stawki podatku.
5. Mechanizm poboru podatku VAT.

Podatek od towarów i usług – jest powszechny i wielofazowy, pobierany w każdej fazie produkcji i obrotu towarowego od wartości wytworzonej w danym etapie produkcji i wymiany, czyli od wartości dodanej.

Podstawą prawną jest ustawa z 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług.

Podatnikami i płatnikami tego podatku są osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej i osoby fizyczne wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą.

Przedmiotem jest sprzedaż towarów, odpłatne świadczenie usług na terenie kraju, eksport i import towarów do i z państw spoza Unii oraz wewnątrzwspólnotowe nabycie i sprzedaż towarów.

Podstawą opodatkowania jest Obrót netto, czyli kwota wartości sprzedaży bez podatku VAT

W imporcie towarów podstawę stanowi wartość celna towarów powiększona o cło.

Stawki podatku zostały ustalone procentowo w relacji do ceny netto.

- 23% stawka podstawowa
- 8% np. towary związane z żywnieniem, ochroną zdrowia, towary dla dzieci
- 5% np. na towary rolne i usługi związane z rolnictwem, leśnictwem .
- 0% stosowana przy eksporcie oraz przy wewnątrzwspólnotowej sprzedaży i nabyciu towarów.
- zwolniony.

MECHANIZM NALICZANIA I ROZLICZANIA PODATKU.

Każdy uczestnik oblicza podatek należny od sprzedaży .Również każdy z nich płaci podatek naliczony przez sprzedawcę przy zakupie. Z urzędem skarbowym każdy z nich rozlicza się z różnicy pomiędzy podatkiem należnymi naliczonym

Mechanizm ten przedstawia tabelka

faza	sprzedaż	Wartość netto W zł.	VAT NALEŻNY 23% W zł	Wartość brutto W zł	VAT naliczony W zł	VAT odprowadzany do urzędu skarbowego
1	Surowiec X	100	23	123	-	23,00
2	Produkt x	300	69	369	23	46,00
3 hurt	Towar X	350	80,50	430,50	69	11,50
4 detal	Towar x	450	103,50	553,5	80,5	23,00

TEMAT . Podatek dochodowy od osób fizycznych.

1.Podmiot i przedmiot opodatkowania.

2. Stawki podatku dochodowego.

3.Obliczanie zaliczek na podatek dochodowy – osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę.

PODMIOTY

Podatkowi dochodowemu podlegają osoby fizyczne, prawne i jednostki , które nie mają osobowości prawnej , z wyjątkiem dochodów z działalności rolniczej i leśnej, które są objęte innymi podatkami.

PRZEDMIOT

Przedmiotem opodatkowania jest roczny dochód bez względu na źródło przychodu.

Dochód stanowi nadwyżkę sumy przychodów nad kosztami uzyskania.
W przedsiębiorstwach nadwyżka ta nazywana jest zyskiem brutto.
Dla pracowników dochodem jest wynagrodzenie, dla emerytów i rencistów – emerytura i renta.

Stawki podatku.

Stawki podatku dochodowego ustalone są procentowo od wielkości osiągniętego dochodu rocznego.

Stawka podatku dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej wynosi 19%

Dla osób fizycznych 17%, 32%.(Od października 2019r. – 17%)

Stawka podatku liniowego 19%

Podatek dochodowy płaci się zaliczkowo ci miesiąc do urzędu skarbowego.
Na podstawie zeznania rocznego , następuje ostateczne rozliczenie podatku dochodowego.

PODATEK DOCHODOWY OD OSÓB FIZYCZNYCH

Pobierany na zasadach ogólnych

- od dochodów z działalności
- od dochodów osobistych

pobierany na zasadach szczególnych

- od przychodów ewidencjonowanych
- w formie karty podatkowej
- od prac zleconych

- od zysków z oszczędności

Od prac zleconych koszt uzyskania w 2020r. wynosił 20% a od umów o dzieło 50%..
Podatek od zysków z oszczędności wynosi 19% uzyskanego przychodu. Dochodów z zysków z oszczędności nie ujmuje się i nie rozlicza w rozliczeniu rocznym.

Zryczałtowany podatek od przychodów ewidencjonowanych mogą płacić osoby fizyczne prowadzące działalność lub wykonujące wolny zawód , jeżeli w roku ubiegłym uzyskały przychody w wysokości nieprzekraczającej 250 tys. euro. Stawki są zróżnicowane w zależności od rodzaju prowadzonej działalności.

Zryczałtowany podatek w formie karty podatkowej mogą płacić podatnicy , którzy prowadzą działalność na małą skalę. Wysokość opodatkowania ustala się miesięcznie kwotowo w zależności od działalności , liczby mieszkańców i stanu zatrudnienia.

PRZYKŁAD

Pracownik zarabiał miesięcznie 2600,00zł brutto. Pracuje w miejscu zamieszkania.

1.wynagrodzenie brutto	2600,00
2. Składki na ubezpieczenie społ. (13,71%)	356,46
3. Wynagrodzenie po potrąceniu składek	2243,54 (1 – 2)
4. Koszt uzyskania przychodu	250,00
5.Podstawa opodatkowania (3-4)	1993,54
6. Podstawa po zaokrągleniu	1993,00zł
7.Podatek dochodowy (17% od poz. 6)- 43,76	295,05
8. Składka na bez. Zdrowotne potrącana od zaliczki (7,75% od poz.3)	173,87
9.Składka Ubez. Potrącana od wynagrodzenia (9% od poz. 3)	201,92
10. Zaliczka na podatek dochodowy (poz. 7- poz. 8)	121,18

TEMAT . Ubezpieczenia społeczne.

1. Filary systemu emerytalnego w Polsce.
  2. Ubezpieczenia społeczne.
  3. Ubezpieczenia zdrowotne.
- Zasady obliczania składek ZUS.

Nowy system emerytalny wprowadzono w Polsce 1 stycznia 1999r. Dotyczy osób, które w dniu wejścia w życie nie ukończyły 50 lat. Dla osób poniżej 30 roku życia udział w I i II filarze jest obowiązkowy. Osoby między 30 a 50 rokiem życia miały możliwość wyboru- albo pozostać w I , albo zdecydować się na I i II filar.

Nowy system emerytalny zakłada ,że emerytura będzie pochodziła z 3 źródeł:

I filar- to emerytura wypłacana przez ZUS, finansowana z kapitału emerytalnego.

II filar – zarządzany przez prywatne instytucje- emerytura z OFE , które powstają z części składek na ubezpieczenie emerytalne , gromadzonych na indywidualnych ubezpieczonych.

III filar – zarządzany przez prywatne instytucje- to emerytura z dobrowolnych składek lokowanych w towarzystwach ubezpieczeń.

Środki na emerytury w I i II filarze powstają z obowiązkowych składek na ubezpieczenie emerytalne w wysokości 19,52% podstawy wymiaru.

- EMERYTALNE , zapewnia dożywotnie miesięczne świadczenie dla osób, które osiągnęły wiek emerytalny
- RENTOWE - zapewnia świadczenie pieniężne dla osób z tytułu niezdolności do pracy, ich szkolenia i pielęgnacji oraz dla rodzin zmarłych ubezpieczonych.
- CHOROBOWE – zapewnia zasiłki w razie chorób i wynagrodzenia w czasie urlopów macierzyńskich.
- WYPADKOWE- zapewnia odszkodowanie i zasiłki z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

STOPY PROCENTOWE NA ZUS wynoszą:

- 19,52% na ubezpieczenie emerytalne(9,76% finansują ubezpieczeni i 9,76% płatnicy składek)
- 8% na ubezpieczenie rentowe (6,5% finansują płatnicy, 1,5% ubezpieczeni)
- 2,45% na ubezpieczenie chorobowe (w całości finansują ubezpieczeni)
- Od 0,67% do 3,33% na ubezpieczenie wypadkowe (w całości płatnicy)

1. Dla płatników składek podlegających wpisowi do rejestru REGON, zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych, stopa procentowa składki wypadkowej wynosi 50% najwyższej stopy procentowej ustalonej na dany rok składkowy dla grup działalności, czyli 1,67%

2. Dla płatników składek podlegających wpisowi do rejestru REGON, zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych, którzy przekazali do ZUS informacje ZUS IWA przez trzy kolejne, ostatnie lata kalendarzowe stopę procentową składki wypadkowej ustala ZUS. Natomiast dla płatników, którzy nie przekazali informacji ZUS IWA przez trzy kolejne, ostatnie lata kalendarzowe stopa procentowa składki wypadkowej wynosi tyle, co stopa procentowa określona dla grupy działalności, do której należą.

3. Dla płatników składek niepodlegających wpisowi do rejestru REGON, bez względu na liczbę osób zgłoszonych do ubezpieczenia wypadkowego, właściwa stopa procentowa składki wypadkowej wynosi 50% najwyższej stopy procentowej ustalonej na dany rok składkowy dla grup działalności, czyli 1,67%.

Przykład

Wynagrodzenie pracownika wynosi 2800zł. Składki na ubezpieczenie społeczne finansowane przez pracownika i pracodawcę wynoszą:

Rodzaj ubezpieczenia	pracodawca		pracownik	
	Stawki w %	Wartość w zł	Stawki w %	Wartość w zł
emerytalne	9,76	273,28	9,76	273,28
rentowe	6,50	182	1,50	42,00
chorobowe	-	-	2,45	68,60
wypadkowe	1,67	46,76	-	-
razem	17,93	502,04	13,71	383,88

Pracodawca jest zobowiązany do obliczania i rozliczania składek na :

- a) Fundusz Pracy 2,45%
- b) Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych 0,10%

UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE

Ubezpieczenie zdrowotne obejmuje świadczenia udzielane w razie choroby, urazu, ciąży i porodu, powszechnej akcji zapobiegania chorobom i konieczności dokonywania oceny stanu zdrowia.

Składkę na to ubezpieczenie oblicza i opłaca pracodawca. Wysokość stawki wynosi 9% podstawy (brutto minus ZUS)

Przykład	
Wynagrodzenie pracownika wynosi	2800zł.
Składki ZUS wynoszą	383,88zł
Wynagrodzenie po potrąceniu składek	2416,12zł
Ubezpieczenie zdrowotne	
- odliczane od podatku 7,75%	187,25zł
- płacone przez pracownika 1,25%	30,20zł
Razem	217,45zł